

Hilkka Kemppe kesä ym.

Talousarvioaloite momentin 29.10.20 perustelujen muuttamisesta ja määrärahan lisäämisestä lähikoululisän käyttöönottoon (3 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Yli puolet Suomen peruskouluista on lakkautettu viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana. Lakkautukset ovat kohdistuneet erityisesti maaseudun lähikouluverkkoon, joka on supistunut yli 90 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan alle 100 oppilaan koulujen määrä on vähentynyt vuodesta 2005 vuoteen 2021 noin 1 500:sta reiluun viiteensataan. Samalla ajanjaksolla alle 50 oppilaan koulujen määrä on vähentynyt vielä radikaalimmin: tuhannesta koulusta oli viime vuonna jäljellä enää vajaa kolmesataa. Samaan aikaan oppilasmäärältään suurten, yli viidensadan oppilaan yhteiskoulujen määrä on kasvanut. Opetus- ja kulttuuriministeriö lakkautti pienkoululisän, eli poisti pienten koulujen verkkokertoimen, vuonna 2006, mikä on vaikuttanut merkittävästi kouluverkon supistumiseen.

Peruskoulujen määrä on puolittunut samalla, kun koulujen koko on kaksinkertaistunut ja luokkakoot ovat kasvaneet. Samalla keskittäminen on johtanut oppilaiden kuljetustarpeen lisääntymiseen ja yhä pidempiin koulumatkoihin. Samaan aikaan kun kouluverkkoa on karsittu, Suomen Pisa-tulokset ovat heikentyneet ja nuorten pahoinvointi lisääntynyt.

Koulujen lakkautuksia perustellaan usein taloudellisin perustein, mutta tilastot eivät puhu tämän puolesta. Tilastokeskuksen mukaan perusopetuksen reaalimenot ovat kasvaneet 9 prosenttia alle kahdessakymmenessä vuodessa. Oppilasta kohden laskettuna menot ovat nousseet viidenneksellä. Suhteellisesti eniten ovat kasvaneet hallinnon, kiinteistöjen ylläpidon sekä oppilashuollon kustannukset. Yhdessäkään suomalaisessa tutkimuksessa ei ole tilastollisin menetelmin tutkittu, onko lakkautuksilla saatu aikaiseksi säästöjä.

On tärkeä tiedostaa, että koulu ei ole vain koulu, vaan lähiyhteisölleen tärkeä kokoontumispaikka ja lähialueelleen vetovoimatekijä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi on julkaissut tutkimuksen kouluverkon muutosten vaikutuksista maaseutu- ja saaristoalueilla. Tutkimuksen mukaan koulujen lakkauttamisen vaikutus kuntien talouteen ja elinvoimaan voi olla jopa päinvastainen. Tulevaisuutta varten tuleekin kehittää uusia ratkaisuja ja nähdä kouluverkko merkittävänä osana kunnan elinvoimaa.

Keskusta on esittänyt koulutuksen saavutettavuuden turvaamiseksi oman lähikoulumallinsa. Sen yhtenä kohtana on lähikoululisän käyttöönotto. Myös Suomen Kylät ry on esittänyt lähikoululisän käyttöönottoa julkaisemassaan Kyläkoulujen pelastuspaketissa. Lähikoululisä kannustaisi

Talousarvioaloite TAA 72/2025 vp

kuntia lakkautusten sijaan kehittämään lähi- ja kyläkoulujaan mahdollistaen näin myös pienempien koulujen pitämisen auki. Lähi- ja kyläkoulut mahdollistavat sen, että lapset voivat keskittyä opiskelemaan ja oppimaan matkustamisen sijaan. Saavutettava koulutus turvaa lasten sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen jatkossakin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta muuttaa momentin 29.10.20 perusteluja siten, että määrärahaa voidaan käyttää lähikouhulisään ja lisää 3 000 000 euroa kyseiseen käyttötarkoitukseen.

Helsingissä 3.10.2025

Hilkka Kemppi kesk
Timo Mehtälä kesk
Markku Siponen kesk
Mika Riipi kesk
Hanna Räsänen kesk
Hanna Kosonen kesk
Mikko Savola kesk
Eerikki Viljanen kesk
Tuomas Kettunen kesk
Anne Kalmari kesk
Hannu Hoskonen kesk
Markus Lohi kesk
Antti Kurvinen kesk
Eeva Kalli kesk
Olga Oinas-Panuma kesk